ՀԱՆԳԷՍ ԿԻՍԱՄՄԵԱՅ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ, ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ

ԵՒ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ
ԹԻՒ 24

15 ՄԱՅԻՍ
1875

Կ. ՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ս. Գ. ՊԱՐՏԻԶԱՊԱՆԵԱՆ ՈՒ ԸՆԿ.

1875

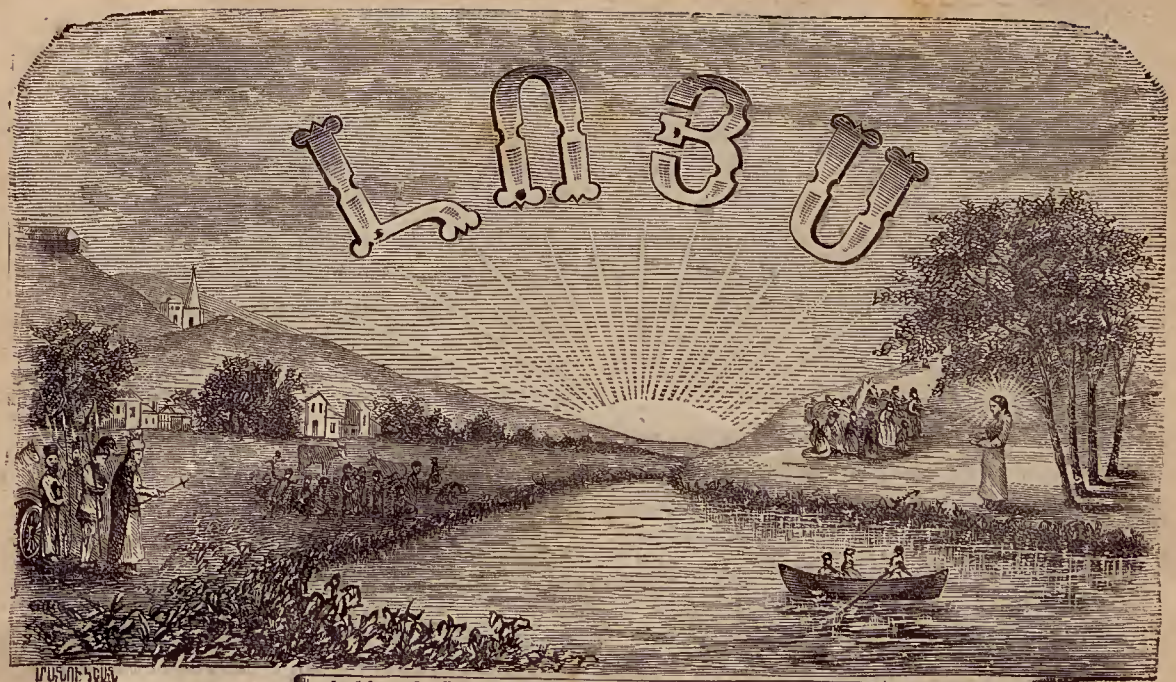

ԵՍ ԼՈՅՍ ՅԱՇԽԱՐՀ ԵԿԻ

ՀԱՆԳԷՍ ԿԻՍԱՄԱՍԵԱՅ

ԱԽԱՐՏ
ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԻ
ԵՒ
ՅԱՅՏԱԳԻՐ
ԵՐԿՐՈՐԴ ՇՐՋԱՆԻ ՀԱՆԴԻՍԻՄ

Ժողովո՛ւրդ Հայոց

Մեր միամեայ դուշնաքեայ երկանց վաստակ այսօր լրումն կառնու։

Լոյսն իւր խանձարուրն պատառեց, մի տարւոյ շրջան բոլորեց, եւ իբր միամեայ երախայ սկսաւ դիմոտ քայլեր առնել դրախան ասպարեզի վերայ։

Նեռաւ նա Փրիսմոնեայ աշխարհի հորիզոնի վերայ, հոգի առաւ, մնունդ առաւ, լոյս առաւ ու լոյս տուաւ։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց

Լոյս քո մէջէն վեր եկաւ, քո դրկէն բարձրացաւ, դու ծնար զայն, դու նորա կեանք ու մնունդ տուիր։

Նա քո օրօրոցի մանկան Լոյսն է, քո տան ձրագն է, քո հոգւոյն կանթեղն է, քո սրտի ու զղայմանց աւիւն է։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց

Լուսոյ խմբագիր քո Հայրենի Ս. Նկեղեցւոյ մի ապիկար ու կրտսերագոյն մշակն է, իւր երկն ու վաստակ, աշխատանք ու քիրտն քո օգտին համար չժտեց. կարի խակ իւր կարողութենէն աւելի քաջայանդուգն դաւս, անվհեր խիզախեց անդ՝ ուր քո Հայրենի Եկեղեցւոյ փառաց եւ քո վերկութեան ու յառաջադիմութեան իրաց հետքն նշմարեց։

Մի տարւոյ շրջանի մէջ բազում դըժուարութեանց նա դիպաւ, գամ մի վրանեցաւ, բայց երբէք չվհատեցաւ, դի

իր յոյն նախ երկնից եւ ապա քո վերայ դրած էր։ Նա իւր կեանք, այն ու զօրութիւն երկնից շնորհայ եւ քո մէջ ըստաւ։

Փորձն առաւ, հասու եղաւ՝ թէ երկրի վերայ ամեն բան կընայ յաջողիլ, եթէ մարդ կամենայ աշխատիլ, թէ ամենէն աննչան եւ ջնջին ձեռնարկն իսկ՝ անխոնջ ու անձանձիր ճգանց ու ջանից եւ մեծամեծ զոհողութեանց պէտք ունին։ Բո սիրոյն համար ամեն զոհողութիւն աչք առաւ, եւ իր գրական աշխարհի մէջ ուշ նեցած վարկն եւ յարգն անբիծ պահեց, հեռի ամեն մնոսի եւ անօգուտ վիճաբանութիւններէ ու անձնական թշնամանքներէ՝ որ իւր սկզբան դէմ էր։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց

Լուսոյ այս թիւն իւր առաջին չրջանի աւարան վերայ կ՚բերէ, իւր միամեայ վաստակոց ցանկն հետ ունի, թէեւ ոչ այնչափ բեղմնաւոր ու առատ, բայց եւ ոչ իսկ ապարդիւն ու ազազուն, մի իւր նախաբանին մէջ ինչ որ խոստած էր ու խոստացած, զայն կատարեց, իւր թերութեանց ու ակամայ վրիպակաց ներողութիւն կ՚խնդրէ։

Քարոզից Կրօն, Ազգ, Հայրենիք, Բարոյականութիւն, Ընտանեկան Կրթութիւն, Դաստիարակութիւն, Պարզասիրութիւն եւլն, եւ չանաց այս նուիրական ու պաշտելի ղգացումներն զարգացնել Հայոց ընտանեկան կենաց մէջ, խոկ ու տնաս միտքերն լուսաւորել, սիրոյ խաղաղութեան եւ միութեան միջնորդ ըլլալ ըստ կարի։

Հաւատաք ունինք, թէ մեր սերմանած պզտի ու աննչան հունտերն՝ ժամանակին մեծ ու պտղաբեր ծառեր պիտի լինին, յորս առաքինութեան թռչուններն դաշդար պիտի առնուն եւ հոն իրենց բոյն դնեն։

Կ՚յիշեն մեր ընթերցողք՝ թէ մենք մեր սկզբնաւորութեան մէջ մեծամեծ խոստումներ չունեցանք, մենք մեր չափն յառաջ քան զմեր ձեռնարկն ճանչցած էինք, եւ երբ գրական հրապարակի վերայ ոտք դրինք ծանուցինք թէ « մեր Հանդիպակ նշանաբանն (ԼՈՅՍ) իւր վեհ նպատակին (Քրիստոնեական կրօնին) նուիրեալ է՝ քան թէ մեր ակար գրչի կարողութեան »։

Ոմանք —պուճ յանպէտս— խծբծեցին մեր ձեռնարկն ու մեր գրուածք, առին նոքա իրենց արժանաւոր պատասխան, եւ մի ալ իրենց որոտման ազազակին չհանդիպեցանք։ Ասացինք իրենց՝ թէ գուք մեծ էք, մենք փոքր, գուք հին, մենք նոր, եւ ընդ միշտ բարեմտաբար մեկնեցինք իրենց նկատումներ. զգացինք ու լաւ ճանչցանք իրենց սիրտ, եւ նոցա ջինամանք եւ նախանձու զայրոյթն մեր սրտի խորն թաղեցինք՝ ներողութեան կափարիչն նոցա վերայ գլորելով, եւ մենք վուԹացինք պարտազանց չգանուիլ մեր պղտի խօստմանց մէջ, եւ այսօր յաջողութեամբն Աստուծոյ եւ օժանդակութեամբ քով՝ ժողովո՛ւրդ Հայոց, մեր միամեայ գուզնաքեայ երկանց հովանւոյն ներքեւ հանդիսա ու գադար կառնումք — այս է մեր վարձքն ու փառք ու մեր գժուարաքրտան վաստակոց պտակ — նման այն մշակին, որ հեղետանջ իւր արան կ՚վարէ, կ՚սերմանէ ու կ՚հնձէ, եւ պահ մի իւր կալը քաշուած՝ կուրախանայ իւր հնձոց վերայ եւ կ՚սկսի խորհիլ յաջորդ տարւոյ վարուցանին վերայ։

Ժողովո՛ւրդ Հայոց

Լոյսն իբր կրօնական հանդէս իւր պարագերն կատարելու համար ծնած էր, իւր տեսակէտն էր Հայաստանեայց Կաթողիկէ Ս. Եկեղեցին եւ Հայոց Ազգը, որոց փառաց, օգտին եւ զարգացման համար յօժարակամ նուիրեցինք մեր տկար գրիչն, մինչեւ իսկ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին անհաչտ թշնամեաց չխոտնան եւ կատաղի յարձակմանց քաշքաշ կուրծք տուինք եւ Հայրենի Ս. Եկեղեցւոյ վնասութիւն, սրբութիւն, անարատութիւն պաշտպանեցինք, եւ եթէ հակող ու քաշքշարեան հովուի մը պարագն չկարացինք կատարել, գէթ չխոզուցինք՝ որ մեր վիրաւոր մի ոչխարն գիշատիչ գայլերէ յօշ յօշ պատառի։

Եկեղեցւոյ եւ Ազգին թշնամեաց գրիչն արիւնաթաթաւ, խրոտ, դանդիկ ու անիւ-

մասամբ յարձակումներ ըրին մեր դէմ, ա-
ղաղաղակ բարձին Լուսոյ դէմ եւ Ջանա-
ցին Լուսոյ ճառագայթներու առջեւ սեւ
ու մթին ամպեր դիզել, Լոյսն՝ խաւար ան-
ուանել, եւ Հայ ժողովրդեան Հայրենի Ս.
Եկեղեցւոյ մի՛ Հանդէսն քամահրել ու ար-
համարհել։ Իսկ Լուսոյ կողմանէ առար-
կեալ Աւետարանական վարդերու եւ Ս.
Գրոց վկայութեան եւ Եկեղեցւոյ վարդա-
պետութենց դէմ ապիրատան կորան։

Սակայն Լուսոյ պայծառութիւն գտած օրն
գնդի հարան, խլեցին իրենց պչրացեալ
ու քծոտ աչքերն Լուսոյ ճառագայթից դէմ,
խցին իրենց լսելիքն՝ նորա արդարութեան
ու ճշմարտութեան ձայնն չլսելու։

Այսոքիկ էին Լուսոյ թշնամեաց բա-
նակի քաջութիւն եւ իրենց պարտութիւն։
Իսկ Լուսոյ՝ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին կողմանէ գտած ընդունելութիւնն, եւ այն սէրն ու համակրութիւնն, զոր դու ցոյց տուիր՝ Ժողովո՛ւրդ Հայոց, քեզ անոտի փառքեր եւ նիւթական ակնկալութիւններէ նա-
խապատիւ եւ վերազանց գտած եմք մեր սրտի մէջ։

Այս է մեր բարոյական համարատուութիւն։

Գանք նիւթականին։

Լուսոյ նիւթական վիճակն լաւ դրու-
թեան մէջ չէ, եթէ երկիւղ մը կայ, այն ալ այս պարագան է՝ որ կ'ծանրանայ խըմ-
բագրութեան վերայ. զի քաջալերութեան ղաչուումն՝ որ սրտին վսեմ ու ընտիր ա-
ռաքինութիւններէն մին է, տակաւին պէտք եղածին չափ Ազգիրնուս մէջ ընդ-
հանրացած չէ, եւ այս առթիւ Լոյսն ժա-
մանակ ժամանակ նիւթական մասին նիւ-
դութիւններ եւ դժուարութիւններ կրեց եւ մինչեւ իսկ ի հարկէ տախտակել տուկոսա-
ւոր փոխառութեանց դիմեց. բայց այսու հանդերձ չենք կրնար ուրանալ՝ որ ոմանք ազգայինք ալ առանց տուկոսի ձեռնտու եղան ժամանակի մը համար մեզ փոխա-
տու ըլլալու, յորոց մանաւանդ չնորհակա-
լութեան արժանի են՝ Մեծ. Համբարձում Էֆէնտի Մադպուլեան. Մեծ. Յարութիւն Էֆէնտի Էսկիճեան Սարրաֆ Ակնցի, նոյն-
պէս Մեծ. Սուլիման Էֆէնտի Սաեվանեան սարրաֆ Ակնցի։

Վերջապէս խմբագրութիւնս նիւթապէս մի չահ չունեցաւ, պարտք թողուց. քը-
սակն չդրաւ, քսակէն զոհեց, եւ տակաւին պարտուց մէկ մասն կ'ինայ, որու հա-
մար կաղաչուի անվճար մնացած բաժա-
նորդագիրներու հատուցումը։

Գառնանք քիչ մ'ալ Լուսոյ երկրորդ չըր-
ջանի վերայ խօսելու։

Լուսոյ նախկին ու բուն նպատակն եւ սկզբունքը հաստատուն պահելով հան-
դերձ՝ ամէն ճիգն ու քրտան պիտի թա-
փինք անոր պարունակութիւնն աւելի զարդացնելու. առ այս պիտի հրատարա-
կենք այսուհետեւ չարունակ՝ Հնագիտա-
կան, Պատմական, Ռասամնական, Աղ-
խարհագրական, Բանաղատական եւլն. յօդուածներ եւ ամէն տեսակ դիտելիք-
ներ, զոր եւ լուրջ գրիչներու սատա-
րութեամբ եւ հանճարեղ մտքերու առաջ-
նորդութեամբ։

Մեր այս ծառայութիւնն՝ որ ի փառս Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց եւ Ազգին սատնձնած եմք, փափաքելով ամէն կար-
պի եւ վիճակի Հայ ժողովրդեան օգտա-
կար ընել, որոչած ենք Հանդիսիս էջերն բաց թողուլ անխտիր բոլոր Ազգայնոց ա-
ռաջ։ Այս առթիւ պիտի ընդունիմք հրա-
տարակել այն գրութիւններն ու յօդուած-
ներն՝ որ Եկեղեցւոյ եւ Ազգին օգտակար են, որ անձնական պատուոյ եւ արժան-
եաց դէմ յոռի ակնարկութիւններ չեն ը-
ներ, որ գայլս չ'են թշնամիներ, որ Տէ-
րութեան օրինաց չ'են հակառակիր, ի մի բան՝ եթէ ամէն կերպով Եկեղեցւոյ, Ազ-
գին, Հայրենեաց եւ ընդհանուր մարդ-
կութեան օգտին կրնան պիտանի եւ չա-
հաւէտ հանդիսանալ իրենց պարունակու-
թեամբը։

Լոյսն յետ այսմ՝ ըստ խնդրանաց բա-
զում Ազգայնոց՝ Քաղաքական կարեւոր լուրեր եւ անոնց վերաբերեալ հակիրճ խորհրդածութիւններ ալ պիտի հրատա-
րակէ։ Այս մասին Հանդիսիս խմբագրու-
թիւնն իւր սրտագին չնորհակալութիւն կը

միութեայ յայտնել Բարձրաշնորհ Ա. Պատրիարք Հօր եւ Ազգ. Վարչ. Կրօնական ժողովոյ Առենապետ Գերաշնորհ Տ. Խորէն Ս. Արքեպիսկոպոսի Նարդէյ եւ Գազ. ժողովոյ Առենապետ Վ.սեմ. Սիմէոն պէյ Մազաղուեանի. որք յօժարակամ գոհան՝ Լուսոյ Քաղաքական լուրեր հրատարակելու հրամանն ստանալու համար՝ պէտք եղած անօրէնութիւնն ընել եւ միջնորդել Բ. Դրան։

Չ'մոռնանք ըսել՝ որ Լոյսն իւր երկրորդ չրջանին սկզբնաւորութեան՝ յատուկ օրագրութիւն մ'ալ պիտի բանայ իր էջերուն մէջ՝ Ազգային առօրեայ գործոց, ժողովոյ որոշմանց, Թաղական խորհրդոց գործոց, եկեղեցւոյ եւ վարժարանները վիճակաց, Գաւառական ու Տեղական լինդրոց, Քաղաքական նշանաւոր անցից եւ դիպաց, օրական պատահարաց եւլն։ Իսկ Տաճկաստանի գաւառաց մէջ տեղի ունեցած Ազգ. եւ տեղական գործոց մասին ստոյգ տեղեկութիւն ստանալու եւ ընթերցողաց հաղորդելու համար, Խմբագրութեանս կողմանէ յատուկ Գործակալներ ու Թղթակիցներ կարգուած են Ասիոյ Տաճկաստանի հետեւեալ պէսաւոր գաւառաց եւ քաղաքաց մէջ. Ակն, Ադրիամար, Ամասիա, Բարերդ, Բաղէշ, Գաղատիա, Երզնկայ, Խարբերդ, Կարին. Կարս, Կեսարիա, Մուշ, Նիկոմիդիա, Պոնտոս, Սեբաստիա, Վան, Տիգրանակերտ, Տիվրիկ եւլն։

Եւրոպիոյ Տաճկաստանի մէջ հետեւեալ տեղերը.

Անդրիանուպօլիս, Աստանա, Երուսաղէմ, Եգիպտոս, Թրակիա, Զմիւռնիա, Կուտինա, Պրուսա, Պանորմա, Պէյրութ, Սիս, Տարսոնեւլն։

Ռուսաստանի մէջ ալ՝ ի Ս. Էջմիածին, ի Թիֆլիս եւ յԱղեքսանդրապօլ եւլն. եւ Հունդարիոյ մէջ ի Բօքիչան քաղաք։ Ասոնցմէ եւ ուրիշ տեղերէ ստացած տեղեկութիւնք սիտի հրատարակենք ի պատուիրն Ազգայնոց։

Կ'յուսանք որ այս ձեռնարկութեամբ միջոց մ'ըլլայ մեր Հանդէսն Պօլսոյ եւ ուրիշ տեղերու վիճակն ու պայմանած դէպքերն եւ իրողութիւնք՝ պատառացոյն ներկայացնելու, եւ նորայն Պօլսեցւոյն. եւ վերջապէս անխոնջ եւ անդուլ աշխատութեամբ՝ ամէն մէջոց ձեռք սիտի առնուին եւ ամէն զոհողութեան յանձնառու սիտի ըլլան, մեր Հանդէսն առաջին չրջանէն աւելի օգտակար ընելու. մեր ընթերցողաց՝ ողորմութեամբն Բարձրելոյն։

Բնականաբար իւրաքանչիւր ոք կ'ղգայ՝ որ Լուսոյ կիսամեայ անձուկ սահմանն ոչ կ'զօրէ եւ ոչ կ'բաւէ յառաջ վարել եւ արդիւնաւորել մեր այս նոր ձեռնարկն ու դիտումն, որոյ համար որոշած ենք շաբաթականի վերածել Հանդէսս, բայց որպէս զի թէ խմբագրութիւնս կարող ըլլայ նորա պատկանաւոր միջոցներն խորհիլ եւ պատրաստել, եւ թէ ի նորոյ բաժանորդագրութեան փափաքող Ազգայինք միջոց ունենան մինչեւ այն ժամանակ իրենց կամքն մեզ յայտնել, այս պատճառաւ ներկայիս սկսեալ ամիս ու կէս դադար տալով յառաջիկայ Յուլիս 1 էն սիտի սկսինք հրատարակել։

Ստոյգ է՝ որ ձեռնարկի մը պարագայներն երբ կ'փոխին, հարկաւ անոր վերաբերութիւն ունեցող ամէն բան քիչ շատ փոփոխութիւն կ'կրէ. այս սկզբունքըն մեր թերթին համար ալ ըլլալուն, կարեւոր կ'դատենք մեր երկրորդ չրջանը մանելէ առաջ՝ նորա պայմաններն աստ համառօտել, որք խմբագրութեանս եւ միանգամայն բաժանորդաց օգտին համար անհրաժեշտ են։

Ա. Լոյսն՝ փոքր ինչ փոփոխութեամբ ամէն չաբաթ օր սիտի հրատարակուի ինչպէս վերն ըսինք՝ Յուլիս 1 էն սկսեալ։

Բ. Բաժանորդաց գիւրամատչելի ըլլալու համար չրջանը վեցամսեայ սիտի ըլլայ։

Գ. Մէկ չրջանի գինն Կ. Պօլսոյ համար 2 մէճիտ կանխիկ – փոխանակ 26 թերթի – . գաւառաց համար՝ ճամբու ծախսն խմբագրութեան վերայ ըլլալով 2 1/2 մէճիտ է, զոր պարտ է հոս կանխիկ վճարել։ Իսկ զատ գնողներու համար՝ իւրաքանչիւր թերթի գինն 2 դահեկան է։

Դ. Ծանուցման տոկոսը առաջին անգամի համար 3 դահեկան է. իսկ ապագայ անգամներու համար զայս սակարկութիւնն պիտի ըլլայ։

Ե. Հրատարակութեան համար դրկուած ոտանաւոր կամ յօդուածներ՝ եթէ երկար եւ անխմբագրելի կ'կրճատուին. իսկ անօգուտներն բնաւ չեն հրատարակուիր։

Զ. Ձեռագիր ծանրը չվճարուած նամակ չընդունուիր, բայց ի մեր գործակալներն ու թղթակիցներէն նամակներէն։

Է. Ամեն ոք՝ կրնայ գործակալ մէջ մեր կողմանէ կարգեալ գործակալայ միջոցաւ, կամ ուղղակի խմբագրութեանս հետ յարաբերութեան մանել։

Ը. Առանց ստորագրութեան ոչ մեզ հասած դրութիւնք չեն հրատարակուիր։

Թ. Խմբագրութեանս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ դրութիւն պէտք է ուղղել ի Կ. Պոլիս Եէնի–Գաբուլ Ս. Առաքելոց Ազգ. Վարժարանն առ Տէր–Խմբագիր։

Գիտնալ պէտք է՝ որ Լուսոյ հրատարակութիւնն ոչ առ ժամանակ մի է, եւ ոչ խմբագրութեանս կենաց սահմանին հետ կապուած։ Լոյսն Հայաստանեայց Ս. Եկեղեցւոյ եւ Հայ ժողովրդեան թերթն է. այս է Լուսոյ խմբագրութեան համոզումն եւ փափաքը, եւ այս առթիւ պիտի ջանայ նաեւ իր ընթացիկ մէջ անոր ապագայն եւս պատրաստել, այսինքն՝ յաջողութեամբ ամենակարողին Աստուծոյ եւ չնորհիւ բարեսէր Ազգայնոց՝ դրամագլուխ մը գոյացնել եւ այնու Մամուլ մ'ու Տպարան հաստատել, եւ զայն ազգովին բարգաւաճել ու կատարել յանուն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ, միով բանիւ՝ Ազգին առնուլ, եւ դարձեալ Ազգին տալ։

Մեր այս անկեղծ դիտաւորութիւն՝ Հանդիսիս առաջին չրջանին մէջ վայելած համակրութենէն ծագումն առած է. վասն զի անսիրտ ձեռարկի մը մէջ՝ որ Ազգին քիչ չատ քաջալերութիւնն վայելեցինք, բնաւ տարակոյս չունիմ՝ որ ապագային մէջ անչուշտ պիտի պսակուի նաեւ այս մեր դիտաւորութիւնը։

ժողովուրդ Հայոց։

Ահա մեր նպատակն դիտաւորութիւնն եւ վիպաքն, զոր արդիւնաւորելու համար պիտի չանանք որչափ կ'զօրէ մեր նիւթական եւ բարոյական ոյժն, որ Ազգին քաջալերութեան կ'կարօտի։ Մեր սրտկար կարողութիւն քաջ կչռած ենք. մենք չենք կրնար ամպերն պատռելով արեգական մօտենալ. այն բարձրութիւնն աւելի արժանաւորաց եւ հմտագունից կ'թողունք, իսկ եթէ Ազգն մեր դոյզն ծառայութեան ներող աչօք հայի եւ օգուտ մը քաղէ, այն պիտի ըլլայ իբրեւ վարձ մեր աչխատութեան, զոր միչտ պիտի նուիրենք ի փառս Նախախնամութեան եւ յօգուտ Հայկազն զրոհին։

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀ

եւ

ԻԳԱԿԱՆ ՍԵՒԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Թ.

(Շարունակութիւն եւ վերջ տես թիւ 23)

Հարստութեան ամենէն գլխաւոր եւ էական տարրը՝ խնայողութիւնն է, առանց որոյ բոլոր քրտնաթոր աչխատութիւնք, բոլոր թանկագին արդիւնք եւ գործք կը փճանան, եւ բոլոր մարդկային ներուժն նիւթական անխուսափելի թչուառութեան կենթարկէ, որ բարոյական թչուառութեան անմեկնելի ընկերն եւ քոյրն է։

Ի՞նչպէս կրնայ մարդ իւր կենաց ապագայ անունդն հայթայթել, եւ իւր կենաց առողջութիւնն, ապահովութեան մէջ դնել, եթէ իւր օրական չահն մի եւ նոյն օրուան մէջ ամբողջապէս չմսխէ առանց գէթ պզտի բաժին մը չաւելցնելու։

Ստոյգ է որ քաղաքակրթութիւնն որքան յառաջ երթայ, մարդկային պէտքերն ալ այնքան կ'չատնան եւ զգալի կըլ-

լան ։ Եւ մարդկութիւնն իր խանձարրոյն մէջ կամ լաւ եւս է՝ ըսել իր վայրենութեան վիճակին մէջ , եթէ լոկ հացով մը իր փորը կ'կշտացնէր , լոկ ջրով մը իր պապակը կանցընէր, հասո կաւով մը իր մերկութիւնն կ'ծածկէր , եւ խարխուլ խրճիթի մը կամ խղիկի մը ներքեւ՝ սաստիկ ցրտէն կամ խորշակէն կ'պատսպարուէր , հիմա քաղաքակրթութեան մէջ չը կրնար առանցմով դոն ըլլալ , վասն զի ապահովութեան , տեղափոխութեան , առղջութեան , կրթութեան եւն պիտոյքներն կաւելնան ։

Բայց այս պիտոյքներն պէտք է քաղաքակրթութեան զարգացման եւ օգտին յարմար ներդաշնակութեան մը վերածել եւ այս միայն խնայողութեամբ կրնայ , որուն եթէ մէկ եղրն վայրենութիւնն է , բայց միւս եղրն մարդկային թշուառութիւնն , որ անկարդ չռայլութեան հետեւանքն է ։

Ո՞վ չդիտէր թէ այս խնայողութեան փականքն՝ կլինն է ։

Եթէ անգամ մը մտադրութեամբ դիմնինք եւ քննինք մարդկային նիւթական եւ բարոյական երջանկութեան եւ թշուառութեան ճամբաներն , քալ պիտի հասողունք թէ կլինը՝ մարդկային հարստութեան եւ ազքատութեան մէջ ամենէն մեծ պաշտօնն ունի ։

Ժողովրդեան մ'իւրական սեռն՝ որ արուեստական գիտութեան հմտութիւն ունի եւ ամեն պարագայներու մէջ օրինաւոր խնայողութեամբ կ'վարուի , ընկերական աշխարհի դանձն ու հարստութիւնն է ։ Եւ այն ժողովուրդն որ ասանկ դանձ մ'եւ հարստութիւն ունի , միշտ երջանիկ է ։ Եւ իր կեանքն եւ պատիւն ապահովեալ՝ քաղքատմամբ ուրիշ ժողովրդոց՝ որ իւրական սեռին չռայլութեան պատճառաւ աղքատ , անպատիւ եւ անյանի մնացած են ։

Ուրեմն պէտք է կլինի մարդը՝ թէ քաղաքական եւ թէ առանձին անտեսութիւն դիտնայ , իր ամեն գործերուն մէջ խնայողութեամբ վարուի , եթէ չուզեր տեսնել իր ընտանեկան թշուառութիւնն ու աղքատութիւնը ։

Շատ ժողովուրդ՝ մանաւանդ մեր ազգն միշտ կ'տրտնջայ՝ թէ ինչու լուսաւորեալ եւ քաղաքակիրթ ազգաց չափ՝ պատիւ , վարկ եւ հարստութիւն չունինք ։ Բայց աւելի քանաւոր կըլլար մեր սրտաուջն՝ եթէ մեր իւրական սեռն անտանաւատ գիտութեան ու չռայլութեան վրայ հիմնէրնք . որք մեր Ազգային եւ առանձին դժբաղդութեանց միակ պատճառներն են ։

Ամիսը՝ 3—400 ղ եկամուտ ունեցող ընտանիք մը , 5—600 ղ ծախուց դուռ կ'բանայ , Պարաք՝ պարտուց վրայ կ'պրծնի . հիւանդութիւնք , հրդեհ եւ ուրիշ պատահարք վրայ կ'հասնին , եւ այն ընտանիքն վերջին աստիճան նեղութիւններու եւ արկածներու կ'մատնին . հետեւաբար կ'պարտաւորին ամեն տեսակ ծայրայեղութեանց դիմել . վասն զի հաց կուզեն , հանգերձ կուզեն , բնակութեան տեղի կուզեն . եւ այն ընտանեաց տանտիկինն անտեսական խնայութեամբ ժամանակին դուռմար մը մէկ կողմ գրած չէր՝ որ վերոհաս պատահարներուն մասամբ իւրք դարման մ'ըլլար ։

Դրամագլուխ իր բովանդակ նշանակութեամբն՝ ժրաջան եւ անտեսապէտ կլինի է ։ Մարդ որքան կուզէ՝ աշխատող ըլլայ , որքան կուզէ մեծ գործերու ձեռնարկէ եւ յաջողի , որքան կուզէ՝ գործունեայ տաղանդաւոր եւ ողջամիտ ըլլայ , իր ներկայն վաստակաւոր եւ ապագայն ցաւալի է՝ եթէ իր կլինն անտեսապէտ եւ խնայողութիւն սիրող չէ ։

Կնոջ մը ձեռքն է իր ամուսնոյն չռայլութեան կամ ազատութեան սանձն . անոր համար պէտք է ամենայնչէն մէկ դրամն իսկ խնայութեամբ գործածել եւ միայն կարեւոր եւ անհրաժեշտ պէտքի մը համար գործածել . վասն զի այն չնչին կարծուած դրամն մեծ գումարներու մայր է ։

« Ստակը կրնայ ստակ ծնանիլ , կըսէ «ձեր գործաւոր մը . ծնած ձագերն ալ ուրիշ ձագեր կը ծնանին աւելի մեծ դիւրութեամբ , եւ յաջորդաբար ։ Գործածուած հինգ ֆրանքը վեց կարժէ . եթէ «դարձեալ գործածուի՝ եօթը ֆրանգ . . .

«եւ մինչեւ հարիւր նաթօլէոնի կը հաս-
«նի. . . : Ով որ յղի խոզ ժ՚ոպաննէ,
«անոր բոլոր սերունդն ալ մինչեւ ի հա-
«զարերորդ ծնունդ կը ջնջէ :»

Մեր Ազգի իգական սեռն՝ դժբաղդաբար մեծ մասամբ՝ ոչ միայն անտեսապէտ չեն եւ իրենց արանց տանձին ուղղութիւն չեն կրնար տալ, այլ նոյն իսկ իրենց չըուայլութեան տանձերն ձեռքէ թողած չեն: Իրենց բոլոր խելքն ու միտքն կոպիտ զարգերու եւ տարօրինակ նորաձեւութիւններու տուած են (բացառութիւն յարգելով) եւ այնպէս կենթադրեն թէ ատոնցմով միայն կրնան կատարեալ էակներ համարուիլ մարդկութեան եւ քաղաքակրթութեան չրջանին մէջ. այս առթիւ իրենց բոլոր նկարագրական հարստութիւն մինչեւ իսկ բոլոր մտային կարողութիւններն ատոնց համար կ՚վատնեն եւ կ՚զոհեն :

Ո՛չ, Հայ տիկնա՛յք, ո՛չ, Հայ Օրիո՛րդք զարդերն ու նորաձեւութիւնները չեն՝ որ զմարդ կ՚բարձրացնեն. այլ կատարեալ երջանկութիւն ու բարձրութիւն՝ հոգւոյ առաքինութեան եւ մարմնոյ առողջութեան մէջ են, որք խնայողութեան քոյրերն են :

Մինչեւ յարդ մեր ըրած դիտողութիւնները ու յառաջ բերած փաստերէն անհերքելի կերպով ապացուցուեցաւ՝ թէ մարդկութեան ամենէն ուժգին սիրելի եւ փափաքելի առարկաներն են՝ մարդուս կեանքն պատիւն եւ հաճոյն են. եւ թէ կինն է ատոնց տէրն ու խնամակալն : Ուրեմն մեր ազգն աշխատելու է ամեն ազդերէն աւելի դաստիարակել իգական սեռն բարոյականի, առողջական եւ քաղաքական սկզբանց եւ անտեսական դիտութեան մէջ. վասն զի մեր Ազգին մայրերն խիստ մեծ մասամբ այս երեք կարեւոր ուսումներէն ալ զուրկ են. եւ այս պատճառաւ մեր ազգն համեմատութեամբ ուրիշ շատ ազգաց, նիւթապէս եւ բարոյապէս թշուառ եւ աղքատ ազգ մ՚է :

Եթէ ծնողք այս կերպ իգական սեռի դաստիարակութեան սկզբունքն ընդունին կամ ոչ, վարժարանաց հոգաբարձութիւնք՝ կարեւորութիւն տան կամ ոչ, բայց Ուսումնական խորհրդոյ անհրաժեշտ պարտականութիւնն է իր պաշտօնին բնութեամբն ընդունիլ, եւ այս կերպ խնամով դաստիարակել տալու ջանալ իգական սեռն, եթէ ապագայ Հայութեան ճշմարիտ մայրեր հասցնելու անկեղծ փափաքն ու ջանքն ունի :

Ա.հատասիկ ծերուկն Հրաչեայ իւր փորձառութեամբն ընտանեկան այս դասին ալ վախճան կուտայ, եւ կ՚ըսէ որ ուշադրութեան կանուն մեր այս տողերն՝ թէ Ուսումնական խորհուրդն թէ վարժարանաց Հոգաբարձութիւնք :

ՀՐԱՉԵԱՅ

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն

ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ ՀԱՐՍԱՆԵԿԱՆ
ՎԱՄԱՆ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ
ՍԱՀՄԱՆԵԱԼ
Ի ԽՍՒՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

ԱԶԳ. ԿԵՂՐ. ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ

Ա. Ամուսնացողաց տարիքը որոշուած է լինել վեհապետութեան համար առ նուազն 18, և հարսնացուին համար 15: –Միշտ պիտի նկատուի որ վեհապետութեան տարիքը հարսնացուին տարիքէն վեր լինի :

Բ. Փեսայացուին ու հարսնացուին կողմէն Ազգային Պատրիարքարան նշանառութեան դնացած ժամանակ՝ հոն պաշտօնապէս պիտի որոշուի հարսանեաց կատարման պայմանաժամը մերձաւոր եղանակաւ, որ պիտի արձանագրուի ի Տումարի :–Նշանառութիւն և հարսնախօսութիւն

մի և նոյն օրը չ՚պիտի լինին, այլ դոնէ մէկ ամիս միջոց պիտի տրուի, բայց ՚ի տիպողական պարագայից։

Գ. Եթէ նշանելոց մէջ նկեղեցւոյ տրամադրած աղդականութեան արդելք կայ, նոյնպէս՝ եթէ նշանելոց մին կամ միւսը պսակի արդելիչ բնական կամ յայտնի մուտոր պակասութիւն ունին, և տաներէց քահանայք ծանկեն կամաւ, կրօնական ժողովոյն առջեւ պատասխանատու են, և պիտի պատժուին ըստ օրինի։

Դ. Նշանադրութեան օրը Հարսանեայ կոնդակի տրամադրութենէն դուրս ո՛և է տուրք կամ նուէր չ՚պիտի առաջարկուի կամ պահանջուի ՚ի նշանելոց։

Ե. Փեսայացուին և հարսնացուին կողմէ ներկայացողք ազատ են ըստ կամաց զատ զատ որոշել նշանաւութեան տրոց աստիճանը։

Զ. Նշանաւութիւն մը եթ եղած աեն՝ եթ տուղ կողմը միայն պարտական է հատուցանել նշանադրութեան օրը վճարած տրոց կրկինը։

Է. Փեսայացուն և հարսնացուն անպատճառ պիտի հաղորդուին շաբաթ կամ կիւրակէ առաւօտ յեկեղեցւոջ. բայց Ս. Պսակի աեն հաղորդութիւն չաւադոյն է։ — Այս կանոնին դրծադրութեանը պիտի հսկէ Պսակի խորհուրդը կատարուած եկեղեցւոյն Աւագերէցը։ Նաեւ տաներէց քահանայն՝ ծանր պատասխանատուութեան պիտի ենթարկուի առաջի կրօնական ժողովոյն, եթէ նշանելոց մէկը, առանց Ս. Հաղորդութեան պսակուի։

Ը. Կնքահայրը պիտի գնէ եկեղեցւոյ բանկալէն մէկ ղրդ մոմ հարսանեաց համար յատկացեալ։ Այս մոմը երբէք եկեղեցիէն դուրս չ՚պիտի ելլէ և Պսակի արարողութենէն ետքը եկեղեցին կը մնայ յետագայ կիւրակէ օրը վառելու ՚ի Ս. Պատարագի։ Հարսանեկան մոմին դինը որոշուած է հետեւեալ եղանակաւ։

500, 300, 200, 150, 100, 75, 50 դահեկան

Դրսէն բնաւ մոմ չ՚ընդունուիր։ Մոմին վրայ Աղգային Հիւանդանոցի դրոշմը պիտի դանուի, որոյ կշիռը վարչութենէն որոշուած է։

Թ. Կնքահայրը՝ Հարսանեայ կոնդակի տրամադրածէն դուրս ո՛և է ծախուց կամ ընծայի պարտաւորութիւն չ՚պիտի ունենայ ոչ արտաքին և ոչ ներքին։

Ժ. Հարսնացուին քօղը որ սպիտակ չղարչէ (այսինքն թիւլ) պիտի լինի՝ ծնողաց պարտաւորութիւնն է։ — Թելքօղը (այսինքն թիւլէնճէ) բոլորովին խափանեալ է այսուհետեւ։

ԺԱ. Դպրեվանք, (այսինքն ամուսնական սակարկութիւնը), որ մեր եկեղեցւոյ և Աղգային հին աւանդութեանց հակառակ՝ նոր և օտարախորհ սովորութիւն մըն է, Պատրիարքարանը ո՛չ ճանչցած է, և ո՛չ երբէք պիտի ճանչնայ։ Եթէ Դպրեվանչէ վէճ մը ներկայանայ վարչութեան առեւանը՝ մտիկ չ՚պիտի լինի և բացէ ՚ի բաց պիտի մերժուի։ Իսկ եթէ եկեղեցական մը Դպրեվանչէ միջնորդութիւն կամ միջամտութիւն ընէ՝ խրատ պիտի պատժուի։

ԺԲ. Կին մը կարդուելէն ետքը իրեն սեփական եղած օժիտը, և կամ իւր ծնողացմէ ընդունած կամ

ժառանգած ինչքը կամ կալուածքը եթէ ուզենայ իւր երկանը աւանդել, (որ միշտ ամուսնութենէն առքը պէտք է լինի), հարկ է որ նախապէս իւր սեփական առացուածքն եղող ինչքը կամ կալուածքը մի ըստ միոյէ արձանագրել տայ Պատրիարքարանի օժտական տումարին մէջ, ուր պէտք է ստորագրէ երիկը թէ իրեն աւանդ տրուած են այն ամենը։ Արձանագրութեան ծախքն է ⁰/₀ին քսան վարայ։ Եթէ կինը կամ՝ ինքը ներկայացնողք արձանագրել տուած չեն ի Պատրիարքարանի, յետագայ օժտական վէճերը պիտի չընդունի Պատրիարքարանը յիւր առեան։

ԺԹ. Պսակը ըստ կանոնաց եկեղեցւոյ պիտի կատարուի միշտ եկեղեցւոյ՝ Պատարագաւ կամ առանց Պատարագի ըստ խնդրանաց։

Ի. Թաղական խորհուրդք Պսակի հանդէսին համար ծախք չպիտի պահանջեն սովորական մոմալառութեան համար կամաւոր նուէրը կընդունի։

ԻԱ. Պսակը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ներած երկուշաբթի օրերը պիտի կատարուի։ — Իսկ եթէ տարապարակական պարագայ մը պատահի, դարձեալ Ս. եկեղեցւոյ սրբատաբած երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերն ալ կրնայ կատարուիլ Ազգային Պատրիարքարանի յատուկ հրամանաւ։

ԻԲ. Պսակի երկուշաբթի առտուն վեհապին կոչմէ հարսառի պիտի եթեան հարսնցուին տունը, ուր միայն նշանը պիտի օրհնուի տաներեց քահանաներէն։ Եթէ հարսնացուն առանձին պիտի բերեն ուղղակի եկեղեցին յորոշեալ ժամու։ Հոն վեհապետուին տաներէցը յառաջաբանական խրատը ըստ Մաշտոցի կարդալէն վերջը՝ ձեռնադրութիւնը և պսակի Ս. խորհուրդը պիտի կատարուի։ Յետոյ պիտի տեղի ունենայ թագավերացի արարողութիւնը։ — Կրնայ և լինել յառաջել դիւրութիւն՝ որ երկու կողմէն ժամադրութիւն ըրած լինին, և առանց հարսառի երթալու՝ նշանակեալ եկեղեցւոյն մէջ իրար դանեն և հոնդէսը կատարեն։

ԻԳ. Եկեղեցականմը, որ առանց Պատրիարքարանի դրաւոր հրամանին, տան մէջ Պսակ մը կը կատարէ, և վերոյիշեալ յօդուածոց պարունակութեանը հակառակ կը վարուի, վեց ամիսէն մինչև մէկ տարի պիտի զրկուի ի քահանայագործութենէ, ըստ որոշման կրօնական ժողովոյ։

ԻԴ. Այս կանոնադրութիւնը կը հաղորդուի նշանառութեան օրը նոցա, որ վեհապետուի և հարսնացուի կողմանէ կը ներկայանան։ — Միանգամայն մայրաքաղաքին եկեղեցեաց քահանայից ոչնեակը ի կախ պիտի դրուած լինի միշտ, որպէս զի քահանայք քաջ գիտենան և սովրեցընեն իրենց ծուխերուն։

Ի կոստանդնուպօլիս
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
25 Ապրիլ 1875

ԱՏԵՆԱՊԵՏ	ԱՏԵՆԱՊԵՏ
ԿՐՕՆ. ԺՈՂՈՎՈՑ	ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՑ
ԽՈՐԵՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՆԱՐԳԻՋ	ՍԻՄՈՆ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ
ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ	ԱՏԵՆԱԴՊԻՐ
ԽՈՐԵՆ Վ. ՍԻՒՐՈՒՃԵԱՆ	ՄԻՒՍԱԵԼ ՄԱՄՈՒԿՈՆԵԱՆ

ՏԻՐ ՅՈՎՍԷՓ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆՑ

Մարդ մը ինչ պաշտօնի, ինչ կոչման և վիճակի մէջ ալ ըլլայ, կրնայ իր եկեղեցւոյն՝ Հայրենեաց և մարդկութեան օգտակար ընել և բարերարել՝ եթէ կամք ունենայ։ Ո՛րչափ անձինք կան՝ որ հոգւոյ առաքինութիւնն իրենց սկզբունք ընտրած՝ կը մնանան իրենց հանգիստն, առ ոչինչ կ'համարեն իրենց անձնական շահն, մինչեւ իսկ իրենց կեանքն. և միայն իրենց եկեղեցւոյն Աղդին և իրենց նմաններուն փառքն շահն ու կեանքն ապահովելու կ'ջանան. ինքզինքնին անոնց ծառայելու համար ստեղծած կ'ճանչնան և անոնց ապահովութեան մէջ կ'վնտռեն իրենց երջանիկ շահն ու կեանքը։

Այսպիսիք թէ ազգային պատիւ վերայ բարձած ըլլան, թէ ժողովական ղեկուցիչներ, թէ հայրապետական աթոռանստած ըլլան, թէ պարզ եկեղեցականներ, միօրինակ իրենց վիճակին մէջ օգտակար և բարերար են ժողովրդեան։ Անոնք ոչքան ալ գովեստներէ և փառքերէ փախչին, այնքան գովեստներն ու փառքերն անոնց ետեւէն կ'ընթանան. վասն զի այս վերջիններն՝ ճշմարիտ առաքինութիւններուն ու մարդկային բարերարներուն անմահնալի ժառանգներն են։

Բնիկ Ռուսաստանցի Կոստանդեանց Տէր Յովսէփ Հայրապետն և Ազգապետը Աւագ Քահանայն այս կարգի անձերէն է, և ինչպէս ժողովրդական բարեկեցիկ, ինքն անդադար ի մանկութենէ եկեղեցւոյ և Ազգին կ'ծառայէ հաւատարմաբար և անոնց նիւթական ու բարոյական պայծառութեան ու զարգացման համար քրտնաջան կ'աշխատի գիշերեւցիւ։

Հայրապետս Տէր Յովսէփ Քահանայն՝ այն եկեղեցականներէն է, որ իրենց տեսակէտ ընտրելով եկեղեցին և Ազգն, իրենց տալանդն, ինչքերն մինչեւ իսկ կեանքն անոնց փառաց, շահուն և ապահովութեան կը զոհէին, և անոնցմէ դուրս դրամի զոհել՝ կամիլ մը արիւն թափել՝ ոճիր կ'համարեն. ատոր իսօսելով նոր ղեւոնդ մ'է պարուս համար, և մեր կողմէն գովեստ խօսիլ աւելորդ է. վասն զի արդէն իրեն եղած պատիւներն, տանդուտած մեծամեծ և փափուկ պաշտօններն մատնանիշ կը ցուցնեն և կ'ապացուցանեն անոր տնարատ վարքն, ազդասիրական հառանդն, գործնեութիւնն ու հեզահամբոյր բնոյթն։

Աղէքսանդրուպոլի մէջ Առաջնորդութեան փոխանորդ է, բայց առաջնորդի պաշտօն կ'վարէ ամենայն ազալջութեամբ՝ յիշեալ վիճակը առաջնորդ չունենալուն պատճառաւ։ Ինչն այն վիճակի վարժարանաց և բոլոր Ազգային ուսումնականութեանց պաշտպան և խնամակալ է. ժողովրդեան հաճութեամբ. և տեղւոյն ազդայնոց յառաջադիմութեանն ու խաղաղութեանն համար բոլորովին նուիրած է իր անձն և իրրեւ իւր ընտանիքն կ'ինամէ կ'դաստիանէ և կը բարերարէ՝ ինչպէս որ այն կողմերէն մեզ հասած այլ և այլ նամակներն կ'ատուգեն։

Իր այս անձնուէր հաւատարիմ և խոհական ընթացիկն համար, Վեհափառ Ս. Հայրապետէն Հոգեւոր կառավարութեան անգամ հաստատուած է և Ս. Էջմիածնայ բոլոր հաւատացեալներն նորա ձեռքին կ'հնազանդին և կուզակցին ի Ս. Էջմիածին Վեհափառ Ս. Հայրապետին անոր վերայ ունեցած այս կառավարչական վստահութիւնն, որ այսպիսի մեծ և փափուկ պաշտօններ յանձնած է անոր, մեզ հաստատ վկայութիւններուն մեծ զօրութիւն և հաստատութիւն կուտայ։

Դարձեալ ուրիշ նամակէ մը կ'տեսնենք՝ որ Աղեքսանդրուպոլոյ նորակառոյց աղջկանց վարժարանին 40,000 մանէթի կտակն՝ մինչեւ կտակարարին ժառանգորդաց կողմանէ եղծուելու մտածուած վտանգն կ'տեսնուէր. յիշեալ բարեյիշատակ Աւագ Քահանային անձամբ ի Տփղիս ու փոխարքային երթալով ամեն կերպով ապահոված է թէ նեղկային և թէ ապագային համար։ Այս գործն ոչ միայն ազգասիրութիւն է, այլ և ընդհանին յիշեալ քահանային Ռուսիոյ Ջակոնին քաջհմուտ ըլլալուն ալ ապացոյց մ'է. ինչպէս որ նոյն նամակն ալ այս վկայութիւնն կուտայ։

Այսպիսի եկեղեցականներն փառք են Եկեղեցւոյ և Ազգին. և Հանդիսաւոր Խնդրադրութիւնն ըզձիւք կ'փափաքի այսպիսեաց Թուոյն բազմանալն. և քաղցր պարտք մը կ'համարի այսպիսեաց անուանն անմահացնել իւր էջերուն մէջ՝ ու ի բարւոյն օրինակ ունել այլոց եկեղեցական Ս. Հարց։

ՄԱՀԱՐԶԱՆ

ԾՂԻՍԱՒԷՓ ՏԻԳՆՈՋ

ԵՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

Եուսուֆեան Տիգրան էֆէնտիի դրամագլուխ մայրն՝ Տիկին Եղիսաբէթ Եուսուֆեան՝ յետ երկարատեւ հիւանդութեան՝ չարթուս երեքշաբթի օրն իւր մահկանացուն կնքեց ի հասակի 58 ամաց։

Հանգուցեալ ուսուցչապետ Տիկինն այն ծնեալսէր և պարտաղդայ մայրերէն էր, որ իրենց որդեկայց դաստիարակութեան, կրթութեան և ուսուցչութեան փոյթ կ'տանին և անոնցմով անմահ յիշատակներ կ'թողուն աշխարհիս վերայ։

Բարեպաշտուհի Հանգուցեալն իւր ազգասիրութեամբն կրօնասիրութեամբն և ուրիշ գովելի բարեմասնութիւններով նշանաւոր էր Ազգերնուս Տիկնանց մէջ. և Միջագիւղի աղջկանց վարժարանին մէջ երկար տարիներ խնամակալութեան փափուկ պաշտօնն վարած է և հետեւաբար նոյն վարժարանի տանուհիք անոր մայրական ամեն տեսակ խնամքներն վայելած են։

Եուսուֆեան տանիս Գերդաստանի այս կորստեան վերայ մեր ցաւակցութիւնն ալ յայտնելով, համեստափայլ հանգուցեալն՝ երկնային հանգիստ և իր սգաղդեաց գերդաստանին՝ հոգեւոր մխիթարութիւն կ'մաղթենք։

ԱԶԳԻՆ ԱՇԽԱՏԱՒՈՐԱՑ ՎԱՐՁՔԸ

Մեզա կ'բաղձանք՝ թէ մեր Ազգին մէջ՝ առաքինի, ազգասէր և անձնուէր անհատներ լեխտ քիչ կան, և թէ այդ պատճառաւ Ազգը խիստ քիչ օգուտ կ'վայելէ և մեզա մեծ-մեծ վնասներ կ'կրէ։

Այս բաղձքոյ վերջին մասն շատ ասպէտ է. իրաւ է՝ որ մեր Ազգին շատ քիչ օգուտ կ'վայելէ, և բազմաթ վնասներն մեծ և անդարմանելի են։ Սակայն մեծապէս կ'սխալինք եթէ դատենք՝ թէ այս վնասներն Ազգային առաքինեաց և ազգասիրաց նուաստութենէն ծագումն առած է։

Մեր ազգին մէջ առաքինին ալ շատ է, ազգասէրն ալ, անձնուէրն ալ. սակայն նկատելով որ իրենց աշխատութեանց և զոհողութեանց փոխարէն՝ նախատինքն ու թշնամանքներն են իրեն վարձք և բաժին. իրաւամբ խոյս կուտան և երգմամբ կուխաեն ոչ ազգային գործերու մէջ ներմուծել, և ոչ Ազգին ծառայել կամ նպաստել։

Ո՞ր Հայն՝ Ազգին անձնուիրաբար ծառայելուն փոխարէն չէ նախատուած. ո՞ր Հայն՝ Ազգին բարերարելուն՝ փոխարէն չէ թշնամուած։ Մեր Ազգին պատմական կեանքն այս մասին մէջն քանի մը բացառութիւններ կրցած է ցուցնել։

Այս չար սովորութիւնն՝ մեր Ազգին համար ունակութիւն մը դարձած է և կարծես թէ Հայութեան ճակատագրին հետ բնականապէս կապուած։ Մեր ձեռքէն չգար գործ առնել, բարիք ընել, մեր նմանները օգնել, անոնց բարօրութեան և երջանկութեան աշխատիլ. բայց ուրիշ բարեգործներն՝ անիծելու, անպատուելու և դատապարտելու կարծես շատ յարմարութիւն ունինք։

Մենք չենք կրնար գործել, թողունք որ կարողներն գործեն. և եթէ անոնց բարութեանց փոխարէն բարիք մը կամ չնորհակալութիւն մը չենք ուզեր ընել և յայտնել, գէթ չարիք ընելէ զգուշանանք։

Մարդ մը բիւրաւոր բարիքներ կը գործէ և մեծամեծ օգուտներ կընծայէ Ազգին. և իրեւ մարդ կրնայ այն առաքինութիւններուն մէջ թերութիւններ ունենալ։ Շատ պարսնալի է՝ որ մեք այն գործած բարիքներուն և զոհողութիւններուն ընտու կարեւորութիւն չենք տար. իսկ անոր ամենաննշան թերութիւնն անդըր քան զայսման կ'մեծցնենք և իրեւ հաղար դլխեան հրէշ մը աչխարհի առաջ ներկայացնելու ա՛չ խիղճ կընենք և ա՛չ կ'պատիւնք։

Ո՞ր օրէնք, ո՞ր խիղճ և ո՞ր մարդկութիւն կ'ներեն և կ'ուսուցանեն այս տեսակ թիւր սկզբունք մը. որ բարերարութեան և աշխատութեան հատատուն հիմերը քանդելու և կործանելու ուժ ունի։

Եթէ երբ Ազգին յառաջադիմութեան ու զարգացմանն կ'ցանկանք, եթէ արդիւ կ'փափաքինք՝ որ առաքինեաց և բարերարաց թիւն շատնայ մեր Ազգին մէջ, աշխատելու ենք այս չար և դատապարտելի ուղղութիւնն արմատախիլ ընել մեր

ԺԷՂԷՆ, այս կ՚պահանջէ թէ մեր պատուէնն և թէ Ազգին ներկայ կեանքն ու չահը։

Մարդասէրացն ոճրատարած է։

ՇԱՆԹ

ՅԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆԻ

Թիւ Ա. Տուկիս 1

ՆԱԽԱՐԱՆ ԼՈՅՍ ՀԱՆԴԷՍԻՍ

առ բաժանորդս իւր Ա.

Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ առաջնորդութիւնը 1
Շնորհակալութեան պարտք մը . . . 8
Պայմանական չնորհաւորութիւն . . . 8
Հանդէս դահակալութեան Բարձրաչնորհ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքին Կ. Պոլսոյ 9
Ժողով տարեդարձ Ազգ. Սահմանադրութեան 12
Զայն գոչիչ ի Նուսաբնակ Հայոց . . 12
Զմիւռնոյ խնդիր. Դարձեալ Զմիւռնայ 15
Նախնական պարտք ծնողաց . . . 16,39

Թիւ Բ. Տուկիս 15

Արդութիւն աւուր չաբաթոյ և միաչաբաթին 17,33
Հայկայ յաղթանակն ի Ձորն Հայոց . . 20
Մարդ և սիրտ 22
Ուխտել և ժրաջան մշակաց պէտքը 23
Պատճէն կոնդակի Վեհ. Կաթ. վանն Աղթամարայ Մայր Աթոռոյ Ս. Էջմիածնի 25
Համառօտ հիմնական ծրագիր ճեմարանի Ս. Էջմիածնի 27
Ծուցակ աշակերտաց պահանջելոյ նախ առաջին չրջանի ճեմարանի Մ. Էջմիածնէ 28
Համագումար ժողով և ցուցակ Ազգ. Կրօնական ժողովոյ ընտրելեաց . . . 29
Վանայ բերդ և Վանայ ծով 30

Թիւ Գ. Տուկիս 1

Փորձառութիւն և իւր պաւերը . . . 36
Պատասխան Յիսուսի Բրիստոսի . . . 37
Ս. Էջմիածին կամ Շողակաթ և Վաղարշապատ 38
Վերհանձնական պատասխան 39
Առ Յաստիկն Հայրենի աչխարհին . . 39
Խնդիր Բեթլէհէմի Ս. Տաճարին . . . 43
Ընտրութիւն 43
Ընդհանուր ժողով 44
Անմեղն ի գերեզմանի 44
Հետագիրք Խարբերդէն 45
Ընդհանուր ժողով մայր Եկեղեցւոյ Գահանայից 46
Դպրոցասէր ընկերութիւն 46
Հայկական լեզու և գրութիւն . 47,74

Թիւ Դ. Տուկիս 15

Աստուածպաչտութիւն 49
Պատկեր անբրաւ դատաստանին ընդդէմ Յիսուսի Բրիստոսի . . . 55
Մի փուռնջ ծաղկանց 57
Տրամախօսութիւն 57
Մարդակերներ 59
Հայախօս առածք 60,103,117
Ընդհանուր ժողով 60
Նախնեաց ողջոյն առ Արշալոյսն Արարատեան 61
Հաչուեցուցակք Ս. Աթոռոյն Երուսաղէմ 62
Տիվրիկ 62
Ընտրութիւն թաղական խորհրդոյ Եչմիածնի 63
Փոխութիւն երկսեռ վարժարանաց Եչմիածնի 63

Թիւ Ե. Օգոստոս 1

Կրօն Հայաստանեայց յառաջ քան զՔրիստոնէութիւնն 67,82
Միութիւն 69
Աւետարանչութիւն Հնդկաց և Չի-

Նաց լուսնոյ վերայ 73
Դարման ազգային խռովութեանց . . 76
Պաշտօնական ծանուցգում Կրօնական ժողովոյ 78
Պալըքէսէր 79
Կարս 79
Կիպրոս 80
Պոնտոս 80

Թիւ Զ Օգոստոս 15

Ուղերձ արքեպիսկոպոսական ամենախորին մեծարանաց եւ չնորհակալութեան Նորին Վեհափառութեան Տ. Տ. Գէորգայ Դ. Սրբազան Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց 81
Վերադարձ ի բնութիւն . . 85, 101, 119, 133, 152, 263, 278, 296
Անի եւ նորա հոյակապ չինութիւնք . 88
Մարդ եւ տերեւ 89
Պաշտօնական ծանուցգում Կրօն. ժողովոյ 90
Խնդիր Բալուի 91
Հարստահարութիւն ի Զար–Սանճախ . . 92
Իմաստակութիւն է արդեօք թէ սխալ ըմբռնում 93
Երթ բաւա՞ւ 95
Մահարձան օրիորդ Իզար Կարապետեանի 96

Թիւ Է. Սեպտեմբեր 1

Խորհուրդ Քրիստոնէական Ս. Կրօնի . 97
Բանք պիտանիք եւ օգտակարք . . . 101
Կեանք մարդոյ 103
Պատկեր աւերակացն Անւոյ . . . 104
Կոնդակ Վեհափառ Ս. Հայրապետին Ռուսիոյ Ազգ. վարժ. նկատմամբ . 106
Պատրանք ընդ քօղով ճշմարտութեան 107
Որոշմունք Կրօնական ժողովոյ . . . 109
Տեղեկութիւնք ի Թօխաթ 110
Պանարմայի կրակը 111
Հիլիկիա 112

Թիւ Ը. Սեպտեմբեր 15

Ա. Մկրտութիւն 113
Պաշարումն Հալիցոյ բերդին . . . 118
Պաշտօնական յայտարարութիւն Կրօնական ժողովոյ 121
Անուրջք Արշալուսոյ 122
Յաւելի հրաժեշտ Գեր. Տ. Խորէն վարդապետի Մխիթարեան 124
Ատաբազարի բաղնեաց չինութեան վէճը 124
Պատիր անդիտակցութիւն 125
Զուարճալիք 128

Թիւ Թ. Հոկտեմբեր 1

Բ. Դրամ 149
Լեզու եւ դրիչ 131,147
Յիշենք մեռեալներ 132
Մի անաչառ դատողութիւն 135
Ապրուստ քահանայից եւ չրջաբերական կոնդակ Ազգ. Կրօն. ժողովոյ . 138
Երթ բարեա՞ւ Հայրապատուական . . 140
Ժողով աւազերիցանց 141
Մի քանի խօսքով դոհունակալիք առ նորընտիր Թագ. խորհուրդն Եչմիադզուի 141
Առ Աւետաբեր–Բաժանութիւններու պատճառն ինչ ըլլալու է 143
Ընդհանուր ժողով 144

Թիւ Ժ. Հոկտեմբեր 15

Գ. Ապաշխարութիւն 145,161
Հայերէն լեզու . . . 148, 164, 180, 196, 216, 232, 246, 264,
Վերակոչ ժողով 151
Մի օրինակութիւն պաշտամանց Ս. Եկեղեցւոյ Հայաստանեայց 155
Մի հակիրճ պատասխան Լուսոյ հրատարակութեան նկատմամբ Սեւուհայնէի կարծիք յայտնողաց 157
Հնութիւնք Ագրակ գեղջ Շիրակայ . . 158
Կորուստ ժամանակի եւ մեռելակիր ազգք 160

Թիւ ԺԱ. Նոյեմբեր 1

Մեծաքանչին կեանք ու ազատակ . . 163
Սով փոքրուն Ասիոյ եւ տառապանք Հայ

ժողովրդեան քնակելոց անդ . . . 166
Յանձնաժողով դպրոցական սովսանդ
Հայոց փոքուն Ասիոյ 170
Բրիսաոս եւ միսիոնարք 171,190,222,236,251
Սահմանք եւ խոս 175

Թիւ ԺԲ. Նոյեմբեր 15

Գ. Հաղորդութիւն 177,193
Կեղծաւորներ կամ երկու երես ունեցող մարդիկներ 179,195
Թիֆլիզ կամ Տփղիս 182
Հարսնական նշանաւորութիւն եւ օրհնութիւն . . . 183,200,210,241,258
Կանոն նչան տալոյ եւ օրհնելոյ . . . 185
Պայմանք ընծայացուաց ի կոչումն եկեղեցական վիճակի 185
Կրկին նամակք բարձրաչնորհ Ս. Պատրիարք Հօր 187
Հոգեւոր լսարան եկեղեցականաց . . 188
Ընդհանուր ժողով 190
Նամակ Արժ. Տ. Մանուէլ քահանայի 191

Թիւ ԺԳ. Դեկտեմբեր 1

Երեւան բերդաքաղաք Հայաստանի . 198
Գաւառական դպրոցներ եւ հրահանգ ուսումնական պատուարժան խորհրդոյ Ազգ. Վարչ. 201,235,253
Ընդհանուր ժողով 203
Ուսումնասիրական Ընկ. Ակնայ . . . 204
Ինեանական կրօնագիտութիւն 205

Թիւ ԺԳ. Դեկտեմբեր 15

Անտարբերներ կամ օգտակար գործերէ խոյս տուողներ 221,243
Հայք ի Թրանսիլվանիա եւ ի Հունգարիա վաղ եւ արդի ժամանակաց մէջ 212,229,244
Նիստ Բ. Հոգեւոր լսարանի եկեղեցական դասուն 218
Պաշտպանք Ազգ. երկսեռ վարժարանաց Եչմիածնայ 218
Տեղեկութիւնք ի Թօխաթ 220
Թօխաթի մէջ Ազգ. օրինաց գործադրութեան պէտքը 221

Թիւ ԺԵ. Յունվար 1

Նոր տարի 1875 թուականը 225
Եօթանասնեակ առաջին 228,260,295,307 357
Տէր հաղորդ եւ ծովու 233
Տարան կամ Թարսուս 234
Շնորհակալիք առ պաշտպանս երկսեռ վարժարանաց Եչմիածնայ . . 238
Բանք առ Հայկազունս 240

Թիւ ԺԶ. Յունվար 15

Կիւրակէ եւ տօն օրերն Քրիստոնեայ ժողովրդեան եկեղեցի յաճախելոյ . 248
Ջօն առ Արժ. Տ. Սուքիաս Քահ, . . 255
Ջօն առ Արժ. Տ. Սարգիս Քահ. . . . 256
Դրոց ու դրոց 256

Թիւ ԺԷ Փետրվար 1

Ապագան ո՞վ պիտի չանի 259
Բանք օգտակարք 260
Պատգամաւորութիւն Աւետարանական ուխտին եւ աղաւորութիւն Քրիստոնէական Ս. Կրօնի ի Թուրքիա 265
Յոյն կղերին անկեղծութեան մի նոր ապացոյցն ի Բևբլէհէմ 267
Նամակ ի Կարնոյ 269
Պօղ Պօյաճն եւ Ջրային հաղուստ . . 270
Մահագոյժ 271
Ծանք երթեւեկութեանդ երկաթուղւոյ եւրոպական Տաճկաս. 272,274,290

Թիւ ԺԸ. Փետրվար 15

Օրացոյց կիսամեայ վեցերվար 15 էն մինչեւ 28 273
Ե. Պահք ամենաւութեան 275
Հասուն սիրտ 277
Մահաժութիւն 278
Կոտորած եւ մահ վարդանայ Մամիկոնէի ի դաչտին Շաւարշան . . 280,323
Անհովիւ վիճակներ 282
Ծրագիր վասն ազգային փոխառութեան 283
Լա Թուրքիի անդրիացի նամակագիրը 285
Ապաշաւ Յունական տեսչին Բևբլէհ. 286

Առաջնորդական ընտր. Բէօթճեանիոյ . 287
Հաստատութիւն անձնուէր ընկերութեան ի Պաֆրա 288

Թիւ ԺԹ. Մարտ 1

Օրացոյց կիսամեայ Մարտ 1-էն մինչեւ 15 289
Զրդ կարդ եւ Ջեռնադրութիւն Քահանայութեան 291,305
Հովիւ եւ հօտ-հովուհի-ւս մչակին Հօ՛յ Հօ՛յը 293
Կանոնք մարդկային պարծանութեանց եւ վարուց 294
Հանդիսատ երկնից 295
Զրի առիք եւ ձրի առուք 297
Նորաղանդք կրնա՞յին Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ մէջ երկար ժամանակ մնալ 299
Տեղեկագիր Կարուց վիճակին մէջ գործադրելիք Սահմանադրութեան 302,316
Բաղխու Սահմանադրական տարատամ վիճակին 303
Պաֆրա 304
Ընդարձակ հանրահաչիւ կամ գրահաչիւ 304

Թիւ Ի. Մարտ 15

Առածք Պաքռնի 307
Հանդիսատ քնոյ եւ պիչերաղբօս կեանք 308
Հանդիսատ գերաչնորհ Տ. Թադէոս Ս. Արքեպիսկոպոսի 311
Ի տարաժամ մահ Դերճնիկի Աչոտոյ . 312
Մահարձան կարապետ Էֆէնտի Պազարոսեանի 313
Ամուսնութեան խնդիր . 313,329,343,358
Կրօնական եղծումն մը 315
Դաղարումն կիսամեայ Եկեղեցական Օրացոյցի 315
Բռնաբարութիւն Ազգային իրաւանց ի Ռօսոմօ 318
Նիստ Գ. Հոգեւոր լսարանի 320

Թիւ ԻԱ. Ապրիլ 1

Է. Վերջին օծումն կամ այցելութիւն ի վերայ հիւանդաց 321
Ընկերական աչխարհ եւ պարտականութիւնք իւրական տեղւոյն . 325,340,375
Հայք Պիրմանիոյ 327
Պաչտօնական յայտարարութիւն Ազգ. Կրօնական ժողովոյ 331
Սգալի մահ տիրամօրն Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հօր 332
Աւետաբեր եւ Սեմէի 333
Ո՞վ կորսան նորաղանդներն 333
Դամբանական ճառ 335
Նամակ Ա. յատկանշոյն ազգայնոյ . . 336

Թիւ ԻԲ. Ապրիլ 15

Ի՞նչպէս քարոզելու է պէրիստաս 337, 354
Օգոստ. Կայսեր մէկ չնորհն ալ . . 346
Նամակ ի Կարնոյ 346
Նուէր երախտապարտ սրտի առ Դէրոյ էֆ. Զիլինկիրեան 347
Վիճակ Ակնոյ 348
Առ Փունջ 351
Համառօտ աչխարհագրութիւն . . . 352

Թիւ ԻԳ. Մայիս 1

Ո՞վ է չորքորթը 356
Օգտակար խօսքեր 357
Աղէտք Բալուայ ազգայնոց 363
Տեղեկութիւնք Բնթլէհէմի ազգայնոց վերայ 364
Ժամանակագրականք Սիօնի . . . 366
Հայաստան 367
Ատենագրութիւնք Ազգային ժողովոյ 368

Թիւ ԻԴ. Մայիս 15

Աւարտ առաջին չրջանի եւ յայտագիր երկրորդ չրջանի Հանդիսից . . . 362
Կանոնագիրք Հարթանական 375
Տ. Յովհէփ Քահանայ Կոստանդեանց . 378
Մահարձան Եղիսաբէթ տիկնոջ Նուռիեան 379
Ազգին աչխատաւորաց վարձքը . . . 380
Յանկ նիւթոց առաջին չրջանի . . . 381

ՏԻՊ—ՆԱՄԱԿԱԳԻՐ
ՀՄԱՅԵԱԿ Ե. Վ. ԴԻՄԱՔՍԵԱՆ

Կ. ՊՕԼԻՍ
ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՍԱՄՈՒԷԼ Ղ. ՊԱՐՏԻԶԱՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ
ԲԻԶԱ ՓԱՇԱ ԽՆ ԹԻՒ 3

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

1. Աւետարան առաջին չրջանի եւ յայտարարիր երկրորդ չրջանի Հանդիսից .
2. Ընտանեկան աչխարհ եւ Գաղտնի սեռի պարտականութիւնք .
3. Կանոնադիր Հարսանեկան
4. Տ. Յովհէփ Քահանայ Կոստանդեանց.
5. Մահմրձան եղերաբէմ տիկնոջ Եռաստիճան .
6. Ազգին աչխատասիրաց վարձքը .
7. Ցանկ նիւթոց առաջին չրջանի .

ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ ԸՆԿԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ԱԿՆ
ԱՂԹԱՄԱՐ
ԱՄԱՍԻԱ
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՕԼ Գեր. Գրիգոր Սրբ. Դերձակեան
ԱՏԱՆԱ
ԻՐԱՔԿԵՐ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԱՊՕԼ Արժ. Տ. Յովսէփ Աւագ Քահ. Կոստանդեանց
ԲԱՐԵՐԴ Արժ. Պօղոս Ծ. Վ. Նաթանեան
ԲԱԼՈՒ
ԲԱՂԷՇ Արժ. Ստեփան Ծ. Վ. Արզումանեան.
ԳԱՀԻՐԷ
ԴԱՂԱՏԻԱ
Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ Գեր. Տ. Մեսրիսեդեկ Վ. Մուրատեան
Ս. ԷՋՄԻԱԾԻՆ
ԵՐԶՆԿԱՑ Գեր. Տ. Գրիգորիս Ծ. Վ. Այեաթեան
ԶՄԻՒՌՆԻԱ Յովհաննես Եփեսեցի Միրզա Վանանդեցի
ԹՐԱԿԻԱ Մանուկ Եփ. Յ. Պեզիրճեանց
ԹԱՐԲԵՐԴ Արժ. Տ. Մեսրովպ Քահանայ Էմինեան
ԿԱՐԻՆ Գէորգ Եփեսեցի Զիլինկիրեան
ԿԱՐՍ Գեր. Տ. Տիմոթիոս Ծ. Վ. Սափրիչեան
ԿԵՍԱՐԻԱ
ԿՈՒՏԻՆԱ
ՃԱՆԻԿ Գեր. Արիստակես Վ. Տ. Սարգիսեան
ՄԱԼԱԹԻԱ
ՄՈՒՇ Գեր. Մամբրէ Սրբազան Մամիկոնեան
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ Արժ. Տ. Մեսրոպ Քահ. Ճենկերեան .
ՊԱՆՏՄԱ Գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. Վ. Իզմիրեանց
ՊՈՆՏՈՍ Գեր. Տ. Մատթէոս Ծ. Վ. Նազարեանց
ՊՐՈՒՍԱ Արժ. Տ. Արիստակես Ծ. Վ. Վանքիան
ՋՄՇԿԵԶԻԿ
ՍԵԲԱՍՏԻԱ Գեր. Տ. Պետրոս Ծ. Վարդ.
ՍԻՍ
ՎԱՆ
ՎԱՌՆԱ Արժ. Տ. Յարութիւն Վարդ.
ՏԻԳՐԱՆԱԿԵՐՏ Գեր. Տ. Փիլիպպոս Ծ. Վ.
ՏԻՎՐԻԿ Արժ Տ. Թէոդորոս Ծ. Վ. Տիվրիկլեան

ԳԻՆԲ ԸՆԿԵՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆԽԻԿ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼԻ

Կ. ՊՕԼՍՈՑ ՀԱՄԱՐ Տարեկան — Երկաթուկես Մեհիտ
ԴԱԻԱՌԱՑ » Թղթատարի ծախքն մեր վրայ ըլլալով — Երեք »
ԳԻՆ ՄԻՈՑ ՏԵՏՐԱԿԻՆ — Երեք դահեկան

Խմբագրութեան վերաբերեալ ամեն նամակ պէտք է ուղղել

Առ. Տէր–Խմբագիր Հմայեակ Ծ. Վ. Դիմաքսեան
Ազգ. Վարժարանն Նենի Գավառի :

Անվճար նամակ կամ ծրար չընդունուիր